

Carlos J. Finlay (1833-1915)

CARLOS I. FINLAY

César Rodríguez Exposito (Cuba)

Carlos I. Finlay Barres s-a născut la 3 decembrie 1833 la Puerto Principe. Studiile universitare le-a făcut în Franța, Germania și în Statele Unite ale Americii, obținând diploma de medic în anul 1855 la Jefferson Medical College din Philadelphia. Curînd după aceasta se întoarce în patria sa, Cuba, unde devine membru al Academiei de Medicină, Fizică și de Științele Naturii și al Societății clinicienilor din Havana. În același timp depune o rodnică activitate de internist și de oftalmolog.

Situația sanitară vitregă a poporului cubanez îl preocupă în mod deosebit. În țară bîntuiau epidemii de holeră, febră galbenă și alte boli infecțioase.

Febra galbenă a fost cunoscută în Cuba din cele mai vechi timpuri. În legătură cu etiologia acestei boli erau în circulație o serie de teorii care erau însă departe de adevăr.

Finlay a început să studieze în mod aprofundat aceste teorii cu privire la febra galbenă și a întreprins cercetări științifice în acest sens, reușind să stabilească pînă la urmă că boala este transmisă de un țîțar. La început el a considerat că acest soi de țîțar este *Culex*-ul, mai tîrziu *Stegomia fasciata*, iar pînă la urmă s-a dovedit că este *Aedes egypti*. *Finlay* a publicat rezultatele investigațiilor sale la 14. aug. 1881.

Timp de 20 de ani a urmat o perioadă plină de vii controverse, căci contemporanii săi nu au dat descoperirii lui *Finlay* nici atenție, nici crezare. Trebuia să treacă două decenii pentru ca adevărul științific al descoperirii sale să triumfe și să se admită metodele pe care el le-a preconizat pentru prevenirea acestei boli cu caracter de masă. Contemporanii săi s-au îndoit de rezultatele sale și nu au sprijinit munca sa. Singura excepție o constituie medicul spaniol *Claudio Delgado*, prietenul și colaboratorul său. Potrivnicii săi au căutat să-l compromită pe *Finlay*, supranumindu-l în bătaie de joc „medicul de țîțari”.

Cotitura în viața și activitatea lui *Finlay* s-a produs în anul 1901, cînd cercetători din Statele Unite ale Americii au venit în Cuba pentru a contribui la clarificarea etiologiei bolii și a modului ei de transmitere. Mai ales medicii Serviciului Sanitar Militar au fost aceia care s-au ocupat intens de această problemă. În Cuba își desfășura acum activitatea a patra grupă de cercetători medicali militari sub conducerea lui *W. Reed* ale cărui prime investigații s-au soldat cu rezultate complet negative. Atunci *Reed* — deși avea și el rezerve față de rezultatele lui *Finlay* — s-a hotărît totuși să controleze „afirmația” lui *Finlay* după care „vectorul febrei galbene ar fi țîțarul”. Examinările sale au confirmat în mod strălucit tezele savantului cubanez. La recunoașterea oficială a muncii lui *Finlay* au contribuit din plin autoexperiențele executate de doi membri ai grupului american; în urma împunsăturii produse de țîțarul vector al febrei galbene, ambii medici s-au îmbolnăvit de această maladie. Unul din cei doi voluntari, Dr. *James Carroll*, s-a vindecat. Celălalt însă, doctorul *Jesse W. Lazear*, a sucombat în urma bolii. Numele doctorului *Lazear*, martir al științei, este stimat în toată lumea

împreună cu cel al infirmierei *Clara Mass*, răpusă de febra galbenă ca victimă a profesiei sale.

După recunoașterea oficială a descoperirii lui *Finlay* a început acțiunea de lichidare a bolii, pentru a scuti țările tropicale de acest flagel. Rezultatele atinse pe plan mondial au la bază munca lui *Finlay*. Faptul că astăzi el e considerat pretutindeni ca unul dintre marii binefăcători ai omenirii este o recunoaștere unanimă a muncii sale plină de jertfă.

Deși grupul de cercetători americani a căutat să-l priveze pe *Finlay* de gloria priorității bine meritate, Congresul Internațional de Istoria medicinei de la Madrid a stabilit adevărul istoric și anume că: „s-a dovedit pe deplin că descoperirea vectorului febrei galbene este meritul exclusiv al cubanezului *Carlos I. Finlay*. Dezvoltarea învățaturii sale este de mare importanță pentru sănătatea popoarelor care trăiesc în zona tropicală“.

Finlay s-a ocupat îndeaproape de toate problemele ridicate de studiul febrei galbene. A abordat printre altele istoria, fiziopatologia, terapia, entomologia și bacteriologia acestei afecțiuni. Înaintea lui nu s-a știut cum ajunge în organism agentul patogen al febrei galbene și care este modul de infecție. Cu această problemă s-a ocupat printre alții și *Pasteur*, dar nici el n-a ajuns la rezultate concludente. Abia după descoperirea lui *Finlay*, lichidarea acestui teribil flagel a devenit posibilă.

Finlay a contribuit la dezvoltarea medicinei și prin cercetarea altor afecțiuni. El a fost primul care a abordat în Cuba studiul gușei exoftalmice (1863), a filariazei (1882), și a trichiomoniazii (1885). S-a ocupat și cu tuberculoza, cu malaria, cu lepra și cu abcesele hepatice. Dintre studiile sale de igienă cele mai importante sînt cele privind: „Holera și modul ei de transmitere“, „Protecția tineretului în țările tropicale“, „Izolarea leproșilor“, „Statistica sanitară“, „Protecția nou-născuților contra tetanosului“, etc.

În 1902, cînd s-a proclamat republica Cuba, *Finlay* a devenit primul conducător al departamentului sanitar, și a pus bazele organizării sanitare a țării.

Marele savant și umanist *Finlay* a murit la 15 august 1915. El și-a consacrat viața slujirii desinteresate a omenirii. Ţelul vieții sale a fost lichidarea unei boli teribile care amenință sănătatea și viața popoarelor. În cele din urmă el a ajuns să-și vadă visul realizat.

Astăzi, omenirea întregă se înclină cu adîncă recunoștință în fața memoriei savantului umanist *C. Finlay*.

Sosit la redacție: 11 octombrie 1965.